

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:
DR. K. TÓTH MIHÁLY
tanácsnok.

Felelős szerkesztő:
KONCZ ÁKOS
főlevéltáros, tb. tanácsnok.

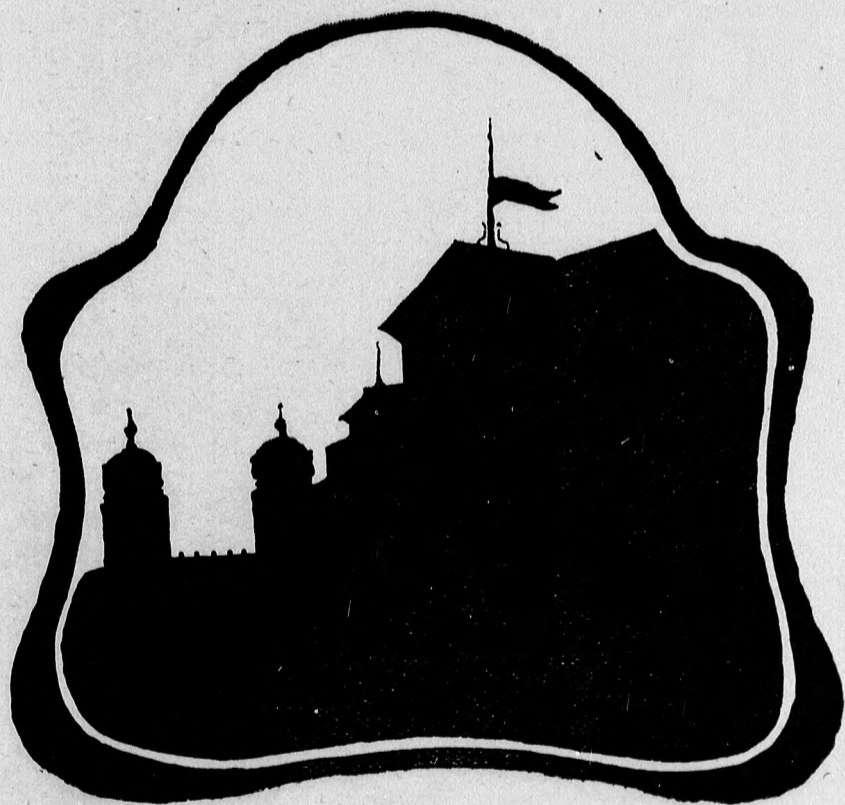
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 20 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:
Városház, földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIADÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetések felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Az öntözés, mint az aszály elleni küzdelem eszköze.

Irtá: Dr. Hegedüs István, aljegyző tb. tanácsnok.
(Folytatás.)

Ugy az állam 117 föld hivatala, mint a vasutársaságok mindent elkövetnek, hogy jogi és gazdasági kedvezményekkel a ritkán lakott területekre az ipari munkában kifáradt, az üzleti életben letört, de leginkább a hivatásos földmives népet letelepedésre bírják. Szinte csodálatos mégis, hogy az ideális éghajlatu s termőerőben gazdag talaju California, mely Magyarországnál jóval nagyobb, 1902-ben még csak két millió lakossal bírt s a General Land Office 258.143,919 részletesen felmért és 141,248,265 acre részletesen még fel nem mért földet tartott nyilván. Az állam birtokában volt még 183.650,225 acre közcélokra fentartott és 808.295,475 acre egyeseknek birtokba adott, de ezek által véglegesen meg nem szerzett föld. Tehát óriási területek várnak még telepítésre. Az Unio modern birtokpolitikája minden eszközt megragad, hogy a területeket benépesítse, azokon modern agrikulurát teremtsen. Az Egyesült-Államok fényes pénzügyi helyzete lehetővé teszi, hogy ne csak olcsó otthonmentesített földet adhasson a letelepülőknek, hanem már előre is kulturát vigyen az előbb jelzett pusztaságokra. Ezt a kulturát az öntözés képviseli. Az Unio birtokpolitikájának két esetben eszköze az öntözés és pedig egyrészt a telepések édesgetése végett a modern mezőgazdasági termelés feltételeinek biztosítása által, másrészt ott, ahol a magán tevékenységnek az üzleti haszon csekélysege, az öntözési vízművek költségesebb létesítése miatt már határt szab. A Great Plains a Missisipi és Red-Riveren kívül nagyobb folyamokkal nem bír, ezért táplálkozik a legtöbb vízmű csatornahálózata völgyzáró gátak

tavaiból és ártézi kutakból, melyek vizét a mesterséges tavak vizesése által hajtott turbinák által termelt villanyerő s szélmotorok emelik a kívánt magasságra.

Észak-Amerika régi térképein még ott találjuk ezt a felírást: The Great American Desert: A nagy amerikai sivatag. Alig egy-két évtized kellett ahoz, hogy ott, hol a yucca-pálma, a kaktusz s kutyatej burjánzott, ma a legkényesebb kultúr-növények terejenek és az egykori aszálytól kiégett, öles mélységű repedésekkel halózott terméketlen pusztaságokon át füge, banána, narancs- és citromligeteken keresztül 100 kilométeres sebességgel robogjanak a vasutak, melyeken az emberi kényelem minden megszokott eszköze ott van és pedig társalgó, dohányzó, kávézó, cukrászda, fürdő, fodrász stb. Mocsaras öserdők területén irtás, lecsapolás után máról holnapra, szinte egy éjszaka alatt, városok bujtak ki a földből. A kultúra e gyors fellendülése s alkotásai e virágzó közgazdasági élet keretében, mint a tó tükrébe dobott kavics egyre nagyobb tértölelő hullámgyűrűi nemcsak a haladás villanyszekerén robogó nagy tökének, az emberi ész és munka alkotó vasszorgalmának diadalát, hanem az Unio modern birtokpolitikai irányzatának helyességét is bizonyítják. Ezt a telepítési politikát követi francia pénzzel Ázsiában Oroszország.

Az Egyesült-Államokban most már csak egy, az Arizona déli és California délkeleti részén elterülő The Coloradó Desert sivatag van, de e pusztaság órai is megvannak számlálva, mert a gőz és villany erejével küzdő töke és munka maholnap megkongatja felette is a halálharangot.

Az öntözési törvény kimondta, hogy a nyugati államok földjeinek eladásából befolyó vételár öntözési vízművek létesítésére fordítandó.

A szárazságtól sujtott Észak-Dakota, Dél-Dakota, Nebraszka, Montana, Wyoming, Coloradó,

IFJ. BARTHA ISTVÁN KÖVEZŐ-MESTER ÉS
DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35. UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ

Elvállal kocsiútak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskövel, kockakövel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálók. — Telefon 785. szám.

Uj-Mexikó, Utah, Idaho, Washington, Nevada, Oregon, Arizona és California mintegy ötven millió acre földjének öntözési vízműekkel ellátása által háztűzhely alapítására és az új otthonban letelepedésre alkalmassá tétele vétetett tervbe. Az öntözési művek aránylagos költségeit a telepesek 10 éven át térítik meg az általuk vett földön. Az államfölkök eladásából táplálkozó öntözési alap kiadásai 10 évről 10 évré megújulnak. Az öntözött terület a vízművel együtt a telepes tulajdonába megy át. Az állam, anélkül hogy nyereszkeskedne, eléri a célját azáltal, hogy a farmerek boldogulásának alapjait lefekteti, mert birtokpolitikájának épen az képezi gerincét, hogy a terméketlen és lakatlan területeket termővé tegye és benépesítse.

Nevadában, a bővizű Truckee folyam völgyében kevés a mezőgazdaságilag mivelhető föld, míg a kevés vizű Carson folyam völgyében sok. Az ellentétek kiegyenlítése végett az állam a Truckee folyóból a Carson folyóba vezető 30 mértföld hosszú csatornát építtetett. Ezáltal mindkét völgy vízszegénységén segítve lett s ma már 60 acre táblákra felosztott völgyekben öntözött növénykultúra diszlik. Öntözés nélkül e területek terméketlenek voltak s nemhogy a megművelésükre fordított munka árát nem térítették meg, hanem az elvetett magot sem adták vissza a kísérletezőknek, kik még a Dry farminggal sem tudtak eredményeket felmutatni.

Most a lisztes növények az öntözött területeken kitünő termést adnak, a takarmánynövények és főként a farmerek kedvence: a lucerna, szinte szemlátomást nőnek s a tenyészet ideje alatt a lucernás talaj televénye 5—7-szer önti termő erejét kövér rendekbe. A tarmánytermelést nagy területeken árasztással öntözve üzik, minek következtében főként a szarvasmarha- és sertés-tenyésztés nagy arányokat öltött. Minden farm egy-egy kis mintagazdaság, melyen a fejlett tehénészet vaj és sajt gyártásával sertéshizlalás üzetik. Gyümölcsstermelése is maholnap első helyet foglalja el a fogyasztó piacokon. A termények értékesítése szövetkezeti alapon történik.

A Truckee és Carson folyók Californiában a Siera hegység tavaiból erednek s a Truckee és Pyramis tavakba ömlenek. A létesített csatorna célja az, hogy a Truckee folyó a Carsont vízzel kíségtse. A Truckee felesleges vize a Carson reservoirba gyűl össze s lesz felraktározva. A főcsatorna vízszolgáltató képessége másodpercenként ezernégyszáz köbláb, míg a mellék csatornáké kétszázötven köbláb. A csatornák építési költségét megdrágították a mély átvágások, nagyobb föld tömegek elmozdítása s alagutak furása.

Az Alsó-Carson gyűjtőmedencéből táplálkozó ujabban épült csatorna vízszolgáltató képessége másodpercenként 1800 köbláb.

A Truckee folyó május—juniusi áradását a Takoe folyóban gyűjtik össze, hol 200,000 acre láb víz áll a nyári öntözés rendelkezésére. Az Alsó-Carson medence 280,000 acre láb vizet, míg a Carson völgye 250,000 acre láböt képes befogadni. Így aztán a két folyam gyűjtőmedencéi mintegy 820.000 acre láb fölött rendelkeznek, amely mennyiség még mindig fokozható.

Az öntözött földek a Homestead szabályai szerint adatnak el. Minden család a megélhetéséhez szükséges nagyságu területet kapott.

A Truckee-Carson hydrotechnikai művei évszázadokon át eltartanak. Az állam a vízmű létesítésén nem nyereszkesedett, rá sem fizetett s mégis az öntözési vízművel ellátott termékeny talaj acrejét 25—30 dollárért adta el a települőknek, vagyis annyiért, mint amennyibe a vízmű építése, a terület nagyságu arányában, belekerült. Egy acre öntözött területének terméshozama 100 és 150 korona érték között ingadozik. A vételárat tíz év alatt kell kifizetni. A vízmű a farmerek költségén tartatik fent, míg a gyűjtőmedencék, ezek védművei, gátak, zsilipek stb. fentartása az állam terhét képezi.

A farmok termése a vételárat egy évtized alatt kifizeti s aztán tehertől mentesen ott marad a farm sok ezer és ezer család létfeltételeinek és boldogságának biztosítására.

Alig néhány évvel e sorok írása előtt, az Imperial Valleyben fekvő Coloradó pusztaságban, az utas a nap perzselő hevétől kiégett, milliárd és milliárd repedésekkel behálózott talajon, néhány gyomnövényfélén kívül semmiféle kulturnövényt, sem embert, sem házat, sőt még csak indián kunyhót sem talált. Ma több mint 100,000 acre területe e pusztaságnak, a meleg éghajlat alatt terem árpát, tengerit, búzát, lucernát, szőlőt, dinnyét s gyümölcsfélét, melyek California tengerparti fürdőiben lesznek értékesítve.

A vízmű olyformán létesült, hogy a Coloradó medrét az Alamo folyó medrével nyolc mértföld hosszú s hetvenöt láb széles csatornával kötötték össze. E vidék, mely két-háromszáz lábbal fekszik a tenger színe alatt, öntözését s ezzel kapcsolatosan termékenységet tekintve, hasonlít Egyiptomhoz. A Coloradó folyam medrét a talaj felszínénél jóval magasabbra építette lerakodott iszapjából, úgy, hogy a meder két széle magas földsáncokkal van szegélyezve. A Coloradó folyam iszaptartalma oly nagy, hogy évenként 70 négy-szög mértföldnyi területet egy láb magasságra képes feltölteni. A folyam sűrű, vörösbarnás iszapja a tengerbe ömlés torkolatát messze betolta a tengerbe, hol a lerakódó iszaphól a víz színe felé torlódott óriási mennyiségű iszap zátonyokat, halmokat, sáncokat képezve, a tengerből majd ezer négyzet mértföldnyi területet vágott el, melynek vize lassan elpárolgott s buja termé-

Uj-Mexikó, Utah, Idaho, Washington, Nevada, Oregon, Arizona és California mintegy ötven millió acre földjének öntözési vízműekkel ellátása által háztűzhely alapítására és az új otthonban letelepedésre alkalmassá tételére vétetett tervbe. Az öntözési művek aránylagos költségeit a telepesek 10 éven át térítik meg az általuk vett földön. Az államföldök eladásából táplálkozó öntözési alap kiadásai 10 évről 10 évré megújulnak. Az öntözött terület a vízművel együtt a telepes tulajdonába megy át. Az állam, anélkül hogy nyereszkeskedne, eléri a célját azáltal, hogy a farmerek boldogulásának alapjait lefekteti, mert birtokpolitikájának épen az képezi gerincét, hogy a terméketlen és lakatlan területeket termővé tegye és benépesítse.

Nevadában, a bővizű Truckee folyam völgyében kevés a mezőgazdaságilag mivelhető föld, míg a kevés vizű Carson folyam völgyében sok. Az ellentétek kiegyenlítése végett az állam a Truckee folyóból a Carson folyóba vezető 30 mértföld hosszú csatornát építtetett. Ezáltal mindkét völgy vízszegénységén segítve lett s ma már 60 acre táblákra felosztott völgyekben öntözött növénykultúra diszlik. Öntözés nélkül e területek terméketlenek voltak s nemhogy a megművelésükre fordított munka árát nem térítették meg, hanem az elvetett magot sem adták vissza a kísérletezőknek, kik még a Dry farminggal sem tudtak eredményeket felmutatni.

Most a lisztes növények az öntözött területeken kitünő termést adnak, a takarmánynövények és főként a farmerek kedvence: a lucerna, szinte szemlátomást nőnek s a tenyésztés ideje alatt a lucernás talaj televénye 5—7-szer önti termő erejét kövér rendekbe. A tarmánytermelést nagy területeken árasztással öntözve üzik, minek következtében főként a szarvasmarha- és sertés-tenyésztés nagy arányokat öltött. Minden farm egy-egy kis mintagazdaság, melyen a fejlett tehénészet vaj és sajt gyártásával sertéshizlalás üzetik. Gyümölcsstermelése is maholnap első helyet foglalja el a fogyasztó piacokon. A termények értékesítése szövetkezeti alapon történik.

A Truckee és Carson folyók Californiában a Siera hegység tavaiból erednek s a Truckee és Pyramis tavakba ömlenek. A létesített csatorna célja az, hogy a Truckee folyó a Carsont vízzel kíségetse. A Truckee felesleges vize a Carson reservoirba gyűl össze s lesz felraktározva. A főcsatorna vízszolgáltató képessége másodpercenként ezernégyszáz köbláb, míg a mellék csatornáké kétszázötven köbláb. A csatornák építési költségét megdrágították a mély átvágások, nagyobb föld tömegek elmozdítása s alagutak furása.

Az Alsó-Carson gyűjtőmedencéből táplálkozó újabban épült csatorna vízszolgáltató képessége másodpercenként 1800 köbláb.

A Truckee folyó május—juniusi áradását a Takoe folyóban gyűjtik össze, hol 200,000 acre láb víz áll a nyári öntözés rendelkezésére. Az Alsó-Carson medence 280,000 acre láb vizet, míg a Carson völgye 250,000 acre lábót képes befogadni. Így aztán a két folyam gyűjtőmedencéi mintegy 820.000 acre láb fölött rendelkeznek, amely mennyiség még mindig fokozható.

Az öntözött földek a Homestead szabályai szerint adatnak el. Minden család a megélhetéséhez szükséges nagyságu területet kapott.

A Truckee-Carson hydrotechnikai művei évszázadokon át eltartanak. Az állam a vízmű létesítésén nem nyereszkesedett, rá sem fizetett s mégis az öntözési vízművel ellátott termékeny talaj acrejét 25—30 dollárért adta el a települőknek, vagyis annyiért, mint amennyibe a vízmű építése, a terület nagysága arányában, belekerült. Egy acre öntözött területének terméshozama 100 és 150 korona érték között ingadozik. A vételárát tíz év alatt kell kifizetni. A vízmű a farmerek költségén tartatik fent, míg a gyűjtőmedencék, ezek védművei, gátak, zsilipek stb. fentartása az állam terhét képezi.

A farmok termése a vételárát egy évtized alatt kifizeti s aztán tehertől mentesen ott marad a farm sok ezer és ezer család létfeltételeinek és boldogságának biztosítására.

Alig néhány évvel e sorok írása előtt, az Imperial Valleyben fekvő Coloradó pusztaságban, az utas a nap perzselő hevétől kiégett, milliárd és milliárd repedésekkel behálózott talajon, néhány gyomnövényféléen kívül semmiféle kulturnövényt, sem embert, sem házat, sőt még csak indián kunyhót sem talált. Ma több mint 100,000 acre területe e pusztaságnak, a meleg éghajlat alatt terem árpát, tengerit, búzát, lucernát, szőlőt, dinnyét s gyümölcsféléket, melyek California tengerparti fürdőiben lesznek értékesítve.

A vízmű olyformán létesült, hogy a Coloradó medrét az Alamo folyó medrével nyolc mértföld hosszú s hetvenöt láb széles csatornával kötötték össze. E vidék, mely két-háromszáz lábbal fekszik a tenger színe alatt, öntözését s ezzel kapcsolatosan termékenységét tekintve, hasonlít Egyiptomhoz. A Coloradó folyam medrét a talaj felszínénél jóval magasabbra építette lerakodott iszapjából, úgy, hogy a meder két széle magas földsáncokkal van szegélyezve. A Coloradó folyam iszaptartalma oly nagy, hogy évenként 70 négy-szög mértföldnyi területet egy láb magasságra képes feltölteni. A folyam sűrű, vörösbarnás iszapja a tengerbe ömlés torkolatát messze betolta a tengerbe, hol a lerakódó iszapból a víz színe felé torlódott óriási mennyiségű iszap zátonyokat, halmokat, sáncokat képezve, a tengerből majd ezer négyzet mértföldnyi területet vágott el, melynek vize lassan elpárolgott s buja termé-

kenységü medrével megajándékozta az Uniot, mely medence ez idő szerint már pompas csatornahálózattal bir.

A régi öntözési vízműveket a tavaszi áradások nagyon megrongálták, a financirozás sok gondot okozott, a víz kihasználásához nem értettek, míg a szóban forgó modern vízművek a gyermekbetegségek korát már rég túl élték. A tavaszi áradásoktól már nem kell félni, viszont a víz nyáron át is állandóan rendelkezésre áll s tetszés szerinti időben s a kívánt mennyiségben bocsátható az öntözendő területekre. A farmerek gyorsan belegyakorolták magukat a csatornák kezelésébe s úgy a maguk, mint szomszédaik érdekében igyekeznek a rendelkezésre álló vizet kihasználni, melynek elosztására a kormány megbízott hivatalnok a ügyel fel.

Mint említettem, az állam nemcsak az állami telepítésre váró területeken épít vízműveket, hanem magántulajdon képező birtokokon is, ha azok tulajdonosai szerződésileg megállapítják a föld árát s kötelezik magukat vagy arra, hogy birtokukat el nem adják, vagy pedig, hogy azzal nem üzérkednek.

Nyugaton Utah állam vidékei és Colorado államban Riverside vidékei az öntözési vízművek létesítése előtt ugyanazt a sivár, elszomorító képet mutatták, mint a mi hortobágyi pusztánk július és augusztus havában, mikor a szárazságtól mély repedésekkel behálózott és kiégett talajon a hőségtől leperzselt fü bronzszinü felületet ad a földnek. E vidékek felett uralkodó szárazföldi éghajlat jellegzetességei nemcsak hasonlítottak az Alföld éghajlatához, hanem azt szélsőség tekintetében túl is szárnyalták. Ott a nyári hőmérséklet nappal a 30°-ot meghaladta s éjjel 10° alá süllyedt s míg éveken át alig esett e vidékek felett átvonuló felhőkből egy-egy rövid ideig lanyházó eső, addig más években a felhőszakadásszerűen lehullott víztömeg romboló árvíz-ként borította el a síkságot. Ily állapotban e sivatagszerű pusztaságok, melyeken néhány igénytelen gyomnövényen kívül egyéb nem termett, a mezőgazdasági termelés számára hozzáférhetetlenek voltak. Óriási költséggel és megfeszített munkával elkészült e vidékek öntöző vízműve, mely e Saharaszerű terméketlen pusztaságok helyére édent varázsolt, hol ma a legkényesebb kulturnövény is megtalálja életfeltételeit. Ma már a tavaszi ár káros lerohanása nem borítja és semmisíti meg a növénykulturát, mert az a gyűjtőmedencékben marad s e medencék acélzsilipekkel felszerelt hatalmas gátkolosszusainak ölelő karjaiban mindaddig tehetetlenül hömpölyög, míg rá a síkság növényzetének, a növény tápláló anyagok feloldása végett, szüksége nincsen. Miután Riverside vidékétől vízbő folyamok távol esnek s a völgyzárógátak vízszolgáltató

képessége elegendő vizet nem szolgáltat, e bajon ártézi kutak furásával segítettek. E kutak furása felényibe sem került, mint kerül hazánkban, mert olcsóbb és jobb gépekkel végezték a furásokat s alig 50 méternyi mélységben oly bő vizet szolgáltató erekre akadtak, melyek vize 2—10 méter magasba szökött a talaj színe fölé. Egy-egy ártézi kut vize 40—50 acre terület öntözésére bizonyult elegendőnek. Átlag egy köbláb másodpercenkénti víz sugár 24 óra alatt egy acre területnek két lábnyi vízréteggel elárasztására elegendő. Minthogy a tenyészet ideje alatt egy acre területnek öntözésére egy lábnyi vízréteg mennyisége elegendő, 24 óra alatt egy köbláb másodpercenkénti vízmennyiséggel két acre terület vízszükséglete nyer fedezetet s így 75 napot számítva a tenyészet idejére, három kut által szolgáltatott egy köbláb másodpercenkénti állandó vízmennyiség 140—150 acre öntözésére bőven elegendő. Az egykori sivatag mély és növény tápláló anyagokban gazdag televénye óriási árpa, cukorrépa, tengeri, lucerna, lóhere, szőlő, dinnye és zöldségtermést ad s ahol alig néhány esztendővel ez előtt a terepméréseket eszközlő mérnökök még csak egy indián kunyhót sem találtak, ott egy-két év alatt gyors méretekből népesedő városok keletkeztek, mint Imperial, Brawley, Mexicali, Holtville, Hower, Calexico stb.

A farmok területi nagyságának kimérésénél a vezérlő eszme az volt, hogy minden farmer annyit kapjon, amennyi egy gyarapodó nagyobb számu család eltartására szorgalmas munkával elegendő. Nem érdektelen feljegyezni, hogy az öntözés a néplélek természetrajzának alaptételeit e farmerek társadalmában gyökeresen átalakította. Kik voltak egykor ezek a most szorgalmas, sorsukkal megelégedett, boldog és erkölcsös családi életet élő farmerek? Bizony e gyűlevész telepítvényes társaság tagjai az örvénylő élet hajótöröttjei voltak, kik Európából megszökött rablók, gyilkosok, a társadalom létrafokairól lecsuszott valakik, az ipari munkában elfáradt egyének, a nagytőke szolgálatában megrokkant munkások, távoli otthonukból elűzött, vagy a sors csapásaitól lesújtott kalandorokból verődtek össze, kik között kevés volt a hivatásos gazdálkodó elem. Emberek vagyunk, fázunk, izzadunk, éhség, szomjúság gyötör, irigység és bosszu hevit, hiúság, hir és dicsvágy sarkantyuzza akarátunkat s bennünk a jó és rossz csatáját sokszor rajtunk kívül álló okok ezrei döntik el s mi aszerint nyerünk vagy veszítünk, pedig ez nem a mi bűnünk vagy érdemünk, hanem a mindnyájunkat irányító okok összességéé. Az igazságszolgáltatás sujtó keze elől megszökött egykori olasz briganti, a német bandita, vagy magyar sikkasztó bűnének titka a feledés hamuja alatt alszik, belőlük épügy szor-

galmas farmer, tiszteletreméltó családfő lett, mint a hatalmas angol vagy francia vas- és szénbányák megrokkant munkásából, California aranyásó kalandoraiból, vagy a Wild-West piros inges, tollnadrágos lovas legényeiből, akiknél egykor a barát és ellenség fogalma félperc alatt felcserélődött s szemükben egy élet ára egy golyó árával alig volt azonos. Az Unio okos birtokpolitikája valamennyi számára célt tűzött ki, melynek eléréséhez eszközöket is adott s a más életviszonyok más embereket neveltek belőlük, mert ők jó lelkűek, nemes szívűek születtek és csak az élet vihara sodorta szirthez őket s lettek az élet hajótöröttei. Most valamennyi, mint tiszteletreméltó családfő, fáradhatatlanul dolgozik a maga és családja boldogulásán, egymást szeretik és becsülik, családi és társadalmi életük mintaszerű, ellenségei a szesz italoknak, iskolákat tartanak fent, művelődési s jótékonycélokra szívesen áldoznak, adójukat pontosan fizetik s ma már az Unio társadalmának értékes és az államkormányzat részéről figyelemreméltatott tagjai.

E termékeny vidék olyan, mint egy nagy veteményes kert, melynek a vetemény színével megfestett táblái mozaikszerűen illeszkednek egymás mellé. Olyan is, mint egy óriási sakktábla, melynek kockamezején figurák helyett apró farmok, itt-ott tornyos, sok erkélyes kastélyok s máról holnapra létesült falvak, mint az eleven élet nyugvópontjai pihennek. A pénz aristokraták gondosan ápolt angolparkkal koszoruzott terméskő kastélyaiban livrés inasok némán, kimért mozdulattal s óraszerű pontossággal végzik hivatásukat. A kastély urait a parkot ölelő kökerítés vasból kovácsolt kapuszárnyai között átsikló autó köti össze a nagy világgal. A dolgos farmerek szürke falvai, u. m. Imperial, Holtville, Hower, Mexicali, Brawley, Calxico stb. még most kicsinyek, de ki tudja, hogy holnap, holnapután nem jönnek-e az iparfejedelmek s a kalmárkirályok és a füstölő kémények, vasszalagpárok, a távirtda és telefon dróthuzalok nem hozzák-e el helyökbe néhány évtized alatt Chikago hatalmas közgazdasági forgalmát, New-York felhőkarcolóit, melyek között az egykori olasz brigantiból lett mostani békés farmer yanke unokája a párizsi boulevard, a római Corso, a milanói Corsia dei Servi, a szentpétervári Perspektive, a berlini unter den Linden, a hágai Busch, a londoni Regen Street, a wieni Graben, a budapesti Andrassy-ut és a madridi Puerta da Sol népével sem cserélné fel sorsát és otthonát.

Az Egyesült-Államok demokratikus birtok- és szociálpolitikája, mely annyi szegény embert tett már gazdaggá, a munkás és munkáltató között az óvilág társadalmi életében tátongó széles szakadékot a közműveltség terjesztésével, míg gazdasági téren a közjólét s a biztonság eszközeivel

igyekszik szűkíteni és ettüntetni. Rev. William Tennant írja, hogy az általános gazdasági és szociális fejlődésnek alapja a békés munka s a munka legnagyobb sarkalója a biztonság. Henry George a Haladás és Szegénység című művében írja, hogy: „A közműveltség, a közjólét, a gyors feltalálás, az áthasonítás és beolvasztás képessége, a szabad, független szellem, az energia és bizodalom nem okok, hanem okozatok, melyek a közföldről származtak. Ez az a nagy átalakító erő, mely a lusta, becsvágy nélküli európai parasztból magabizó farmert csinált, ez a remény forrása még azokra is, akik sohasem remélték, hogy hozzá meneküljenek. A nép gyermeke, ha Európában emberré nő, az élet lakomáján minden helyet lefoglalva talál és kénytelen társaival a lehulló morzsákért viaskodni, ezer eset közül egyben sem remélhetve, hogy erőszakkal vagy fondorlattal helyhez jusson.

Amerikában, bármilyen állásu is legyen valaki, mindig meg volt az a tudat, hogy közföld van a háta mögött és ennek a ténynek ismerete hatva és visszahatva, átjárta az egész nemzeti életünket, generozitást és függetlenséget, rugalmasságot és becsvágyat adva neki. Mindez, amire az amerikai jellemben büszkék vagyunk, ami viszonyainkat az óvilágéinál jobbakká teszi, arra a tényre vezethető vissza, hogy a föld az az Egyesült-Államokban olcsó, mert az új föld nyitva áll a bevándorló előtt“. Így ír Henry George és igaza van. Igazát a történelem a változhatlan múlt tényeivel bizonyítja. Az angol magna-chartából szerzett erő győzött Crecynél és Agincourtnál. Erzsébet korát a Tudorok önkény uralmának rendszerével szakító szabadabb szellemű szociál politika fénye ragyogta be s vitte a nemzetet a vagyonosodás útjára. Ugyanezen ok ereje tette Spanyolországot, mikor egységét elnyerte, a világ legnagyobb hatalmává, Franciaországban a tizenhetedik század zsarnoksága alatt ez a szociális vágy juttatott egy koronás főt a verpadra s vetette el az anyagi haladás magvát. Ez nem elméleti deductio, ez történelmi tény. Ha a társadalom inogni kezd, megrendülnek az állam pillérei és mindkettő bekövetkezik ott hol a telekjáradék, a tőke, a munka termelési eredményének megosztása a társadalom tömegét szét húzó érdekü rétegekre, még inkább ha éhezőkre és éheztetőkre osztja szét. A gazdag Indiában, hol a ráják aranytól ragyogó, gyémánttól csillogó elefántjai milliókat hordanak hátukon, az utolsó éhinség idején öt millió ember veszett el éhen. Ily nagy ellentét csak a kard és puska erőszakával tartható fent, de ki tudja meddig? mert a vasnak sokkal nemesebb hivatása, hogy vértől csöpögő kard helyett, áldást osztó gép legyen. Ahol, mint Délindianában éhinség idején, nagymennyiségű gabonát, húst, vaját, sajtót, gyümölcsöt

szállítottak oly utakon, hol az éhenhaltak hullái heverték, ott nem a természet mostohasága, hanem az igazságtalan gazdasági és sociálpolitika oka az inségnek, mely kárhuzatosabb Dsingisz khán kardjánál, mellyel 6 millió embert öltek meg s egy fejlődési színvonalon áll Tamerlán koponya-piramisával. Calcuttában, durgazdagok mellett, milliók tengődnek nyomorban. A pazar termékenységi Hindosztánban gyakran dühöng pusztító éhtifusz. Tehát a leggazdagabb országok nem azok, hol a természet a legtermékenyebb. Mit ér a kínai föld termékenysége, ha a földtulajdont a flzetendő adóval újra meg újra meg kell venni a mandarinoktól és a földmives mindennapi étele egy marék rizs s milliók nélkülöznek. Más sociálpolitika mellett a kinainemenné a patkányt, kutyát; az angol gyarmatpolitika dicsőségére Ausztrália benszülöttje a szöcskét és a korhadt fa férgét. Mily óriási a különbség Anglia konzervatív gyarmatpolitikája és az Egyesült-Államok liberális social- és birtokpolitikája között. Ez a különbség a világtörténelem jövő kialakulásában meg fogja teremteni a maga édes és keserű gyümölcsét s ki tudja megmondani, hogy a kizsákmányolás politikáját üző Angliá nem lesz-e örököse az erősebb jogán meggazdagodott egykor hatalmas Spanyolországnak.

Oroszország politikai köreit az orosz nép legutóbbi forrongása meggyőzte arról, hogy a régi törvények: a Szibériába deportálás, az örökös hólepel alatti mérget lehelő ólombányák, a hirhedt kazamáták hörtönei, melyeknek ajtói csak becsukódnak, de soha ki nem nyílnak, szóval a hagyományos szokások gátjai a sociális fejlődés hullámainak nem tudnak ellentállani, hogy a nagy, állandó hadsereg a fejlődés gőz- és villanszekevények biztonsági szelepeit s fékeit csak bizonytalan időre tudná lenyomni. ez okból az orosz földművelésügyi kormány a birodalom és a cár óriási uradalmait a parcellázó és telepítő bankokkal versenyezve, lázasan osztják az elégedetlen muzsikok között. hogy IV. Henrik mondását a cár birodalmában valóra váltsák, hogy minden orosz fazékjában vasárnap tyuk főjjön.

Ezt a gazdasági politikát Oroszország az Egyesült-Államoktól tanulta. Az orosz földosztás és telepítés által létrehozott parasztbirtok, mely egy család gazdasági és sociális emelkedésére lehetőséget nyújt, mind egy-egy téglá lesz, melyből a demokratikus Oroszország alapzata megépül, vagy ha szebben hangzik egy-egy szeg az orosz absolutizmus koporsójába, amely — ha majd ama már túlhaladott korszakot képez —, a múlt nagy temetőjében pihen s felette — ki tudja — nem virágozik-e ki *Sidquick* nagyszerű álma? ! Tény, hogy ez a békés gazdasági és socialis forradalom méltó a huszadik századhoz és sokkal szebb, mint volt a patoló és gilotin. Még néhány évtized kell hozzá s Oroszország elégedetlen muzsik

millióiból kialakul egy hatalmas középosztály, mely nemcsak a gazdasági, de socialis téren is irányítója és mozgatója lesz az orosz államéletnek.

(Folyt. köv.)

60,952/VII. — D. — 1914. B. sz.

Körrendelet.

A mesterségesen édesítő anyagok (saccharin) forgalmára vonatkozó 2575—91. B. M. sz. körrendelet hatályon kívül helyezése :

(Valamennyi törvényhatóságnak.)

A mesterségesen édesítő szerek állami egyeduróságáról szóló 1912. XXI. t.-c. és az ennek alapján 1912. évi május hó 29-én 62,100 sz. a. kiadott pénzügyminiszteri végrehajtási utasítás, a mesterséges édesítő szerek gyártásának, árusításának, beszerzésének engedélyezését és ellenőrzését a pénzügyi hatóságok jogkörébe utalta és egyuttal a már hivatkozott pénzügyminiszteri végrehajtási utasítás — a törvény rendelkezéseinek megfelelőleg — a mesterséges édesítő szerek forgalmára vonatkozó, előbb érvényben volt rendeletek hatályát megszünt jelentette ki. Érvényét veszítette tehát, hivatali elődöm részéről, a m. kir. pénzügyminiszter urral egyetértőleg kiadott. 1911. évi március hó 7-én 2575. sz. a. kelt körrendelet is. Ehez képest azt minden félreértés elkerülése végett részemről kifejezetten hatályon kívül helyezem.

Minthogy pedig a saccharin a magyar Gyógyszerkönyvnek, az 1919. évi 147.140. B. M. sz. rendelettel kiadott III. kiadásába a + -tel jezett szerek közé vétetett fel, tájékoztul azt is közlöm a törvényhatósággal, hogy a már idézett pénzügyminiszteri végrehajtási utasítás 3. §-ának b) pontjában foglaltak szerint a gyógyszerárak felelős vezetői, a mesterséges édesítő szerek árusítása tekintetében, a gyógyszerkészítmények kiszolgáltatását szabályozó törvények és rendeletek idevágó rendelkezéseinek kivül, a végrehajtási utasítás rendelkezései alá esnek, ha csak kifejezetten kimondva nincs, hogy az illető rendelkezések csupán a nagyban árusítókra kötelezők.

Ezek szerint tehát a mesterséges édesítő szerek forgalmának ellenőrzése tekintetében, a közigazgatási hatóságok feladata az 1912. évi XXII. t.-c. életbeléptével csupán arra a körre szorítkozik, amelyet a gyógyszerkészítmények kiszolgáltatásának ellenőrzésére vonatkozólag fennálló törvények és rendeletek megjelölnek.

Budapesten, 1914. évi április hó 7-én.

A miniszter helyett :

Horváth Emil, s. k.
államtitkár.

HIREK A MUZEUMBÓL.

Ásatások a Hortobágyon.

Debreczen város muzeuma mostanában sikeres ásatásokat végzett a Hortobágy pusztá keleti részén, amelyet hajdan Balmaznak neveztek. Az ásatások négy évvel ezelőtt felfedezett juhjárasi, vagy másként porosháti halmos temetőkből folyt, amelyeknek száma az újabb kutatások nyomán egyre szaporodik. A f. évi április 20-tól május 10-ig tartott ásatás a VII., VIII., IX., X. és XI-dik számmal jelölt temető legtöbb sírját, összesen 68-at feltárta. E sírok is, mint már az előző években felbontattak, néhány kivételével ugyan régen megbolygattak és többé-kevésbé kifosztattak; mégis számos érdekes lelet került azokból a muzeumba. A Kr. u. II. század végéről, vagy a III-dik század első feléből származó temetkezések mellékletei ugyanolyanok, amilyeneket a hortobágyi csárdához közelebb fekvő I—V. számú temetőkből találtunk. Kései La Tain izlésű ezüst-, bronz- és vasfibulák, temérdek karneval, üveg, paszta, borostyán, kagyló, gyöngy és lábfejek, kézfejektől, mellről, nyakról; közönséges bronz- és vascsatok, vaskések, egyágu villák vasarak; egyenes pengéjű, kétélű vaskardok és köpüs vaslándzsák; elvéve bronz- és vasszelencék igen vékony lemezről; római császárkori érmek, és igen változatos alakú provincialis eredetű edények, csaknem mindegyik sírban egy-egy. Talán a hajdani sirrablások miatt ritkán fordultak elő egyéb, különösen nemesfém-ből készült ékszerek: mint karperecek, fülbevalók, ezüsttükrök. Gyűrűt pedig egyet sem találtunk. — A muzeum folytatni akarja ezen halmos temetők feltárását s már jogot szerzett a föld tulajdonosától azon ismert temetők megásatásához is, amelyek a Hortobágyon kívül fekszenek. Ilyen halmos temetőkből, csupán a Hortobágyon ezideig összesen 216 sírt bontott fel a muzeum. — Az ásatásokat vezető muzeumőr igen korai középkori temetőkre bukkant a hortobágyi csárda szomszédságában, Hortobágy vize és a Mátára vezető út között. Ez a temető, amelynek rendetlenül fekvő sírjai bronzkori őstelepen keletkeztek, nincsen sírhalmokkal megjelölve s így nem is foszthatták ki úgy azt, mint a porosháti halmos temetőket. Innen ezideig tíz sír van felásva. A leletekről csak annyi állapítható meg, hogy az ide temetkezett nomád barbárok is kedvelték a gyöngyöket; fibuláik (kapcsoló tüik) azonban későbbiek amazoknál.

A városi muzeum a borászati kiállításon.

Muzeumunk a tanács engedelmével résztvesz mint kiállító a Budapesten május 23-dikán megnyíló „Borászati és pincegazdasági gépek és eszkö-

zök kiállítása retrospektív csoportjában. A felküldött tárgyak száma ugyan kevés, de eléggé érdekes; mert azokat dr. Seemayer Vilibáld a nemzeti muzeum néprajzi osztályának igazgatója válogatta ki. Muzeumunk az ő kívánságára megírta röviden a debreczeni szőlőskertek történetét is a kiállítás számára és ezen leírást alkalmi térképpel tette szemlélhetőbbé.

Csikós öltözet Japánban.

Dr. Kurtz Gusztávné, a budapesti állami felsőbb leányiskola és leánygimnázium tanára, a japánoknak nemzetünk irányában a felkelő napornagában tapasztalt meleg rokonszenvét azzal akarja viszonzni, hogy a jellegzetes magyar népviseletekből kisebb gyűjteményt állít össze és azt elküldi a tokiói muzeumnak ajándéknak. Támogatásért Debreczen város Tanácsához is fordult. A tanács megbízásából tehát a muzeum örei a Hortobágyon valódi, eredeti csikós öltözetet és felszerelést vásároltak: cifraszürt, tuzoktollas kalapot, vendéggombos zsinóros lajbit, csizmát, kék alsóruhát, priccset, kantárt, kirakott nyelvű igen szép karikást s a csikósok egyéb apró utenzilumait. Ezeket azóta már meg is kapta a magyar-japán atyafiságot lelkesen ápoló tanárnő.

KÖNYVSZEMLE.

A Hortobágy pusztája és élete.

Irtá: **Dr. Ecsedi István.**

Ára 3 korona.

Dr. Ecsedi István, a debreceni reform. tanítóképző fiatal, tudós tanára, a fenti címen egy könyvet irt. A nagy szorgalommal és vonzó stílusban megírt könyvben élvezettel olvassuk XIII fejezetben a hortobágyi pusztája leírását és életét. A XIII fejezet címe: A hortobágyi pusztája fekvése, neve, kiterjedése és jellege. Geológiai vázlatok a pusztán. A sós földek. A hortobágyi örhalomok. A Hortobágy pusztája vízrajza. Östörténeti nyomok a Hortobágy pusztán. Nomád pásztos enyhelyek a pusztán. A pásztorok étkezése. A hortobágyi pásztor viselet. A hortobágyi pásztor-késztségek. Az állatgazdaság történeti áttekintése a Hortobágy pusztán. A hortobágyi pásztor. A Hortobágy jövője.

Sokan foglalkoztak már Debreczen sz. kir. város kis birodalmával: a Hortobágygal. Művészi palettával irták meg egyes írók a délibábos róma életét, alkonyatkor ráboruló fenséges csendjét, páratlan értékű ménését, fehér gulyáját, a pásztor életét, sőt a pusztája hajdani romantikáját, mely

a kultura nyomán már-már kiveszöben van. A legrégebbi idők óta járják szikes mezőit, végtelennek látszó mezőit hazai és külföldi látogatók, kik a természet eme főséges templomában gazdag tapasztalatokat szerezve, megelégedetten távoznak a délibábos rónáról.

A Hortobágy képe már régebben megváltozott. A kultura nem hagyta érintetlenül a fenséges pusztaságot. Mióta a vasút szeli át, vesztett romantikájából s most hogy eddig pihenő teste, szüz földje mezőgazdasági művelés alá kerül, elevenség költözik az egykori csöndes földre. Szépsége azonban így sem vész el, megmaradnak kolompoló, legelő nyájai, büszke ménese, megmarad a déli verőfényben előtűnő délibábja, őszinte érzésű, hallgatag, álmódzó pásztor népe, busan szóló tilinkója, barátságos csárdája.

A Hortobágy pusztának multját, jelenét és a kultura felé törekvő igyekezetét írja meg tudományos elmével, nagy készültséggel, rátermettséggel, vonzón, színesen és ennek dacára mindenki által érthető nyelven Dr. Ecsedi István. Nem a szobában írta meg szép könyvét, hanem adatait összegyűjtötte téli, havas idők zúgó fergetegében, pacsirta dal mellett, nyári hőségben, holdsugaras éjjeleken a helyszínen. Amit megír, azt mind személyesen látta, látta a puszta minden változatát, lakóinak, pásztorainak életét közvetlen tapasztalat nyomán vetette papírra megfigyeléseit és bizonyos rendszeren felépült adatait.

Mint fentebb említettem, sokan írtak a Hortobágyról, de alaposabban, szebben, érthetőbben és élvezhetőbben, tartalmasabban eddig senki sem ismertette Debreczen sz. kir. város 42,000 holdas birtokát. Erő, tudás, okos megfigyelések, kitűnő érzék minden iránt ami szép, ami magyar, magyaros stílus zengő nyelven, festői leírások egyesülnek ezen munkában, melyet meg kell szegezni értékes volta miatt minden iskolai könyvtárnak. Mert ebből a könyvből a tanuló tanulhat hazai és földszeretetet, egyenes, nyílt, magyar gondolkozást, becsületes érzést, ősi erényeket és tiszta magyar stílust.

Dr. Ecsedi Istvánnak szép neve van már az etnografia és földrajzi tudományok terén, különösen és csak nem régen olvastuk kitűnő értekezését, melyet Budapesten olvasott fel. Talentumos író, telve a komoly tudás egyik legszébb diszével: a szerénységgel, mely munkáját nem kürtöli világgá, de boldog, ha a tudományt és közismereteket kincsét olvasóinak átadhatja. Kétségkívül egy szép jövő áll Dr. Ecsedi István előtt és eddigi tudományos munkálkodásával is rászolgált mindazok elismerésére, akik ismerik tudását, szintiszta magyarságát, gyűjtő szorgalmát és színes palettáját. És éppen azért legujabb munkáját a legnagyobb készséggel ajánljuk olvasóink figyelmébe. Tolle, lege! **Koncz Ákos.**

HIREK.

KOSSUTH FERENC.

Hosszu és kínos szenvedés után május 25-ikén virradóra elhunyt Kossuth Ferenc val. belső titkos tanácsos, országgyűlési képviselő Budapesten 73-ik évében. Halála hírére Debreczen sz. kir. város Tanácsának nevében Kovács József polgármester táviratilag kondolealt a jeles államférfi özvegyének. Kossuth Ferenc temetése nagy pompával és sok ezer ember jelenlétében ment végbe május 28-ikán. Bölcs, mérsékelt temperamentumú politikus volt, az elvek hű harcosa, akit a szenvedélyek soha el nem ragadtak. A koalíció idejében kereskedelmi miniszter volt, ki a vasutasok érdekeit szíven viselte. Nagy műveltségű, tudós ember és a nagy eszmék törhetlen képviselője hunyt el benne. Áldás emlékezetén.

— **Közgyűlés.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó hó 29-én d. u. 3 órakor közgyűlést tartott, melynek lefolyását lapunk legközelebb megjelenő számában hozzuk.

— **Személyi hír.** Kovács József polgármester és Magoss György dr. fizti főügyész a héten Budapesten időztek városi ügyekben, honnan f. hó 27-én érkeznek vissza.

— **Tisztujtás a Gazdakörben.** Május 24-én tartotta évi rendes közgyűlését a debreczeni Gazdakör, mely megalakulása óta szerencsés kezekkel vezeti a gazdák szellemi és anyagi érdekeit. Megválasztottak: elnökké: Domahidy Elemér főispán; alelnökké: Medgyaszay Miklós, Király József és Szentesi János; ügyésszé: Dr. Kölcsey Sándor; titkárrá: Rácz Lajos; jegyzővé: Péterffy József; pénztárossá: Kondor Kálmán; számvizsgálókká: Biró Pál és Polgári József.

— **Halálozás.** Hutflész Kázmér földbirtokos, Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági tagja, f. hó 23-ikán virradóra szívizületében hirtelen elhunyt. Szeretettreméltó, urimodoru férfiú volt, aki nagy közigazdasági tevékenységet fejtett ki. Temetése f. hónap 24-ikén ment végbe a város közönségének osztatlan részvételével. Béke poraira.

— **Kitüntetés.** Öfelsége Porubszky Jenőnek, a debreczeni kir. ítélőtábla elnökének nyugalomba vonulása alkalmából, az igazságügy terén szerzett érdemeiért, a II. o. vaskoronarendet adományozta és ugyanakkor megengedte, hogy a saját kérésére nyugalomba vonuló Rottler Béla kuriai bírónak a legfelsőbb megelégedés tuduladassék.

— **Eskütétel.** Jeney Miklós főkapitányhelyettes és Fáber Kálmán rendőrfelügyelő f. hó 21-én tették le a hivatalos esküt Kovács József polgármester kezébe.

— **A Hortobágy vendégei.** Perez argentinai követ, az argentinai missió 3 tagjával dr. Rudnay Egyed és dr. Böszörményi László min. titkárok kíséretében, a Hortobágy megtekintésére városunkba érkeznek.

— **Felhívás a gazdaközönséghez.** A magyar gazdaszövetség, mint minden évben, ugy ez évben is megtartja országos nagygyűlését június 17-én Temesváron. Bár hisszük, hogy gazdátársaink e gyűlés megtartása felől már más uton is szerezhettek értesülést, mégis e helyen is fel akarjuk szives figyelmüket hívni ezen fontos gazdátársadalmi mozzanatra. Nem akarjuk bővebben fejtegetni ezen országos gazdaggyűlésnek a gazdátársadalom javára kiható nagy horderejét, csak arra akarunk rámutatni, hogy az egyesülésben rejlik az erő és érvényesülni csak egyesülés útján tudunk. Életjelt kell tehát magunkról adni, bajainkat felsorolni és orvosoltatni, hogy ügyeinket előbbre juttassuk. Felkérjük ennél fogva t. gazdátársainkat, hogy e nagygyűlésre minél számosabban jelentkezzenek. — Jelentkezéseket június hó 1-ig elfogad s kedvezményes vasuti jegyek szerzéséről és az elszállásolásról gondoskodik: a debreczeni Gazdasági Egyesület titkári hivatala. (Városház, I. emelet.) Az elnökség.

— **Vasuti közgyűlés.** A debreczeni—füzesabonyi és ohat—polgári h. é. vasut f. hó 23-ikán tartotta közgyűlését Kovács József polgármester elnöklésével. A vasut az elmúlt évben 572,072 utast szállított és ebből 318,292 koronát vett be; az áruszállítás 163,022 koronát tett ki és díjban 559,044 korona folyt be. A vasuttársaság tiszta haszna 393,453 korona volt és így 4·5% osztalékot fizet, vagyis a 200 kor, elsőbbségi részvények után 9 koronát.

— **Halálozás.** Tokaji Oláh Imre m. kir. állami anyakönyvvezető f. hó 20-án hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése nagy részvét mellett ment végbe május 22-én. Béke poraira.

— **A Szentanna-utca kiszélesítése.** A belügyminiszter ur értesítette a várost, hogy a Szentanna-utca kiszélesítését — a közgyűlés által elfogadott arkádepitkezés tervével — nem hagyja jóvá. A Tanács az ügyet, újabb javaslattétel végett, kiadta az építési bizottságnak.

— **A választójogi vizsgálatok eredménye.** A választójogi vizsgálatokon, melyek öt napon át tartottak, 2033 jelentkező kapott bizonyítványt.

— **Az alispán hivatalában.** Kovács Gyula alispán, ki hosszabb ideig távol volt hivatalától betegsége miatt, június 1-én elfoglalja hivatalát. Ami őszinte örömmel tölti el tisztelőit.

— **A hortobágyi öntöző esatornák.** Kovács József polgármester, Magoss György dr. főügyész Czverdely Andor kir. kulturmérnök kalauzulása mellett a múlt héten megtekintették a hortobágyi öntöző csatorna munkálatait.

— **Tanyai iskolák vizsgálata.** A debreczeni tanyai állami elemi népiskolák évet záró vizsgálatainak sorrendje: Május 30-án Haláp (két iskola), június 15-én Ohat és Ohattelekháza, 16-án Kösülyszeg, Ondód I. és Ondód II., június 17-én Ebes és Fancsika, június 18-án Hegyes és Elep, június 19-én Nagycsere, június 20-án Pac és Macs, június 21-én Bánk és Pallag, június 22-én Szepes. A vizsgálatokon jelen lesznek a gondnoksági kiküldöttek és az egyházak képviselői, ez utóbbiak a vallástani vizsgák megejtése végett. A II. sz. gazdasági ismétlő iskola évet záró vizsgálata június 10-ikén lesz megtartva.

— **Vendégek Debreczenben.** A kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia III-ad éves hallgatói június 7-ikén délelőtt Debreczenbe érkeznek. Innen nyomban Pallagra mennek a gazdasági akadémia és a kísérleti állomások megtekintésére; június 8-ikát a Hortobágyon töltik, ahol megnézik a juhászatot, törzsgulyát és törzsménest. A vendégeket a város a Hortobágyon megvendégeli.

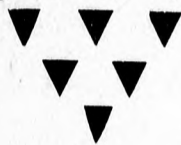
— **Jutalomkönyvek.** Debreczen sz. kir. város Tanácsa a tanyai iskolák évet záró vizsgálataira, a jó magaviseletű és szorgalmas tanulók közötti kiosztásra, 150 korona értékű nemes irányu könyvet bocsátott a gondnokság rendelkezésére.

— **Az irni-olvasni tudók vizsgálata.** Hét bizottság előtt folyt le május 20-, 21-, 22- és 24-ikén az irni-olvasni tudók vizsgálata. A bizottságok a miniszteri utasítás szerint a legszabadelvűbben kezelték a vizsgázókat úgy, hogy alig akadott olyan vizsgázó, akit vissza kellett volna utasítani. A vizsgálatra mintegy 2000 egyén jelentkezett.

— **Iparostanonciskolai vizsgák.** Debreczen város államilag segélyezett, községi szakirányú iparostanonciskolájában a tízhónapos tanfolyamot végző fiu- és nőiparostanulók évvégi vizsgái június 15-től 25-ig lesznek. Most bocsátották közre a vizsgálatok sorrendjét. A vizsgákkal egyidejűleg kiállítás rendez az iskola a növendékek különböző munkáiból. Minden munkacsoport vizsgázó termében kiállítják az illető csoport rajzait s ezenkívül a földszint 2. számú teremben együttes kiállítás lesz. Az iskola felügyelőbizottsága a közönség figyelmébe ajánlja azt a körülményt, hogy a kiválóbb tanulók buzdítást célzó jutalmat csak az esetben lesz képes adni az iskola, ha az ipari előhaladást áldozattal is támogatni kész társadalom mint eddig, ugy ez alkalommal is segítségül jön. Minden jutalmazásra szánt összeget június 14-ig Csurka István ipariskolai igazgatóhoz (Burgundia-utca 1. sz.) juttatandó, aki azt nyilvánosan nyugtázza.

Nyaralóknak vagy el- utazóknak

szives figyelmébe ajánljuk, hogy
ékszereiket és összes értékeiket:
bérpáncél szekrényeink-
ben (Safe-Deposits), na-
gyobb bőröndjeik és lá-
dáikat pedig; tűz- és
betörésmentes
páncél helyiségünk-
ben mérsékelt di-
jak mellett he-
lyezzék el.

Debreczeni Ipar- és Keresk. Bank.

7421 - 1914.

A nagyerdei hidegvizgyógyintézet

folyó év április 15-én megnyilt.

Az intézet helyiségei nyitva állanak a közön-
ség rendelkezésére naponta **délelőtt hat órától**
fél 10-ig férfiak, fél 10-től egy óráig nők ré-
szére, **delután 3-5-ig nők és 5-7-ig férfiak**
részére.

Orvosi rendelés hétfőn, szerdán és szomba-
ton reggel 8-9 óráig dr. Tamássy Géza orvos
ur által a fürdő épületben, esetleg Piac-utca 31.
szám, I. emelet rendelő helyiségében.

Megjegyzi a Tanács, hogy a hidegvizgyógy-
intézet csak az intézet orvosa, vagy esetleg más
orvos rendelvénye alapján vehető igénybe. A
rendelvényt az intézeti szolgának kell átadni.
Ugyanott **reggeli 5 órától esti 8 óráig kád-
fürdő, hétfőn, szerdán és pénteken nők, egyéb**
napokon férfiak által használható gőzfürdő
a közönség rendelkezésére.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának
1914 április 6-án tartott üléséből.

A városi Tanács.

Pályázati hirdetmény.

Báró Wülerstorf-Urbair Bernát altengernagy
által két szegény beteg tengerészkatona segélye-
zésére létesített alapítványra.

A „Mária Anna császárné alapítványi bizott-
ság“ pályázatot hirdet a fentnevezett alapítvány
jövedelméből két szegény beteg tengerészkatona
között az 1914. évben kiosztásra kerülő 140—140
koronás segélyre.

Az alapítványra oly tengerészkatona birnak
igénnyel kik a cs. és kir. haditengerészet köte-
lékéből tényleges katonai szolgálati idejük alatt
keletkezett betegség miatt ellátási igény nélkül
bocsáttattak el. Az alapítványi segély a folyamo-
dók közül a két legérdemesebbnek egy évre
adományoztatik és augusztus hó 10-én mint az
alapító halálának évfordulóján fizettetik ki. Azon
körülmény, hogy valaki ennek az alapítványnak
jótéteményében már részesült, a segélydíjnak
ujból való elnyerését nem zárja ki. Felhivatnak
ennélfogva az igényjogosultak, hogy a szükséges
igazoló okmányokkal felszerelt pályázati folya-
modványaikat *folyó évi július hó 1-ig* a trieszti
cs. és kir. haditengerészeti kiegészítési parancs-
noksághoz nyujtsák be.

A folyamodó által igazolandó: 1. hogy a
cs. és kir. haditengerészet kötelékéből tényleges
katonai szolgálata alatt keletkezett betegség miatt
ellátási igény nélkül bocsáttatott el;

2. hogy vagyontalan, szegény és segélyre
szorult.

Ezen utóbbi körülmény szegénységi, vagy
helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó.

Július 1-én tul beérkező folyamodványok
nem vétetnek figyelembe.

Debreczen sz. kir. város
könyvnyomda-vállalata
Debreczen, városház épület.

Készit mindenféle nyomdai munkákat
a legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig, jutányos árak mellett.

Debrecen szab.kir. város Világítási Vállalata.

Elvállalja: légszesz- és villamos berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával.

Gázfűtés kandallók és fürdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak.

A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon.

Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók.

Elsőrendű pirszén (kóksz) porosz kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére.

Első minőségű ammoniak sulphat (legbecsesebb nitrogén-tartalmú műtrágya.)

Tetszés szerinti mennyiségben kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben

Piac-utca 81-ik szám alatt.

Mindennemü felvilágosítással szívesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő gépészmérnök.

A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti.

Gyári és igazgatósági telefon: 74. Városi üzlet telefon: 90.

DEBRECZENI HITELBANK

::: RÉSZVÉNYTÁRSASÁG :::
DEBRECZEN, PIAC-UTCA ÉS
SZÉCHENYI-UTCA SAROK.

Kölcsönök ad váltókra, kötelezvényekre és folyószámlára a legelőnyösebb kamat mellett. — Elfogad takarékbetéteket betétkönyvekre és chek-számlára. — Jelzálog-kölcsönök ad földbirtokokra és házakra. Óvadék-kölcsönök ad vállalkozóknak és bérlőknek. Elfogad tőzsdei megbízásokat értékpapírok vételére és eladására. — Kölcsönök nyújt tőzsdén jegyzett értékpapírokra, valamint vidéki pénzüzetek részvényeire. — Leszámitol tárca-váltókat az intézet kebelében alakult hitelrészecs csoportban. — Ércpénzeket és külföldi bank-jegyeket bevált. ~~~~~

Részvénytőke 4 millió korona.

Felvilágosítással készségesel szolgál az IGAZGATÓSÁG.

Alföldi Takarékpénztár

~ Debreczenben, Piacz-utca 16-ik szám. ~

Alaptőke 2,400,000 korona. Tartalékok
 1.555,000 K. Betétállomány 8.000,000 K.

Érdekközösségben a Pesti Magyar Keresked. Bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekk-számlák. Váltóleszámitolás, törlesztéses és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra. Saját árúraktár, Safe-deposit (magánletétpénztár). ~~~~~ Affiliált intézetei:

Kabai Tak.-p. rt., Nádudvari tak.-p. rt. és Hajdunánási gazd. bank rt. Fiókinézet Vámospércsen.

A Debreczeni Helyi Vasut Részvénytársaság

1914. évi június hó 16-án délelőtt fél 10 órakor, a Kereskedő-társulat disztermében tartja

XXVII. évi rendes közgyűlését,

melyre a t. részvényesek ezennel meghivatnak.

TÁRGY:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1913. évi működéséről.
2. A zárószámadások megvizsgálása és a mérleg megállapítása.
3. Az igazgatóságnak a nyereség felosztása iránti indítványa.
4. A felügyelő-bizottság jelentése a számadásoknak és mérlegnek, valamint a nyereség felosztása iránti indítványnak megvizsgálásáról.
5. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
6. Igazgatósági tagok megválasztása.
7. Felügyelőbizottsági tagok megválasztása.

A mérleg és zárószámadások a társaság irodájában (Petőfi-tér 14) ki vannak téve és az érdeklődők által ott megtekinthetők. Az a részvényes, aki a jogait személyesen, vagy meghatalmazott útján kívánja a közgyűlésen gyakorolni, tartozik részvényeit a nem esedékes szelvényekkel együtt, a közgyűlés napját megelőző 8 nappal, tehát 1914. évi június hó 8-ig a társaság pénztáránál Debreczenben, vagy a Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaságnál, Budapest, (V, Sas-utca 1. szám) letenni. A letett részvényekről letéti jegy adatik ki, mely a közgyűlésen való részvételre jogosító igazolványul szolgál. A részvényest a közgyűlésen minden letett részvény után 1—1 szavazat illeti meg. Két fél részvény ugyancsak egy szavazatra ad jogot.

1913. évi mérleg.

Vagyon	K	f	Teher	K	f
Vasutépítési számla	3.586,400	—	Részvénytőke	3.586,400	—
Uj beruházások	661,167	—	Tartalékok :		
Beruházási tartalékalap értékpapirjai . .	71,600	—	Beruházási tartalékalap	83,464	97
Nyugdíj- és segélyalap értékpapirjai . .	16,400	—	Törlesztési tartalékalap	51,953	77
Értékpapírok	20,595	60	Pálya- és jármű fenntart. tar-		
Anyagkészletek 1913 december 31-én . .	104,540	29	talékalap	15,000	—
Pénztárkészlet 1913 december 31-én . .	76,814	85	Felülvizsgálati hiányok tar-		
Alföldi Takarékpénztár	9,833	—	taléka	604	30
Adósok	156,579	95	Tartalékalap	4,278	37
			Értécsökkenési tartalékalap	1,500	—
				156,801	41
			Nyugdíj- és segélyalap	62,595	97
			Fel nem vett osztalékok	2,095	—
			Átmeneti tételek	16,300	—
			Hitelezők	666,294	67
			Debreczen városa hozzájárulása	40,000	—
			Nyereség egyenlegül	173,443	64
				4.730,930	69
				4.730,930	69

Debreczen, 1913 december 31.

Hochstädter Ernő,
könyvvezető.

Májarszky Mihály,
igazgató.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Dobiecky Sándor,
elnök.

Erdélyi Vince,
Márk Endre,

Kardos László,
Szávay Gyula,

Dr. Kemény Mór,
Dr. Szirmai Rikárd,

Komlóssy Dezső,
Uhlarik Béla,

Dr. Magoss György,
Urbán Adolf.

A F E L Ü G Y E L Ő - B I Z O T T S Á G:

Kernhoffer József,

Kövy Lajos,

Dr. Megyery Pál,

Pucher Ottmár,

Roncsik Lajos.

